

اهمیت مادر در تربیت فرزندان

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 رتال جامع علوم اسلامی

فرمایش حضرت علی (ع) است که : لامیراک
 کَالْأَدَبِ هِجَ ارْثِیْ بَهِتْرَ از باادب بار آوردن
 فرزند نیست. باز منسوب به امیرالمؤمنین (ع)
 است که :

لَيْسَ الْيَتِيمَ مَنْ مَاتَ وَالِدَهُ

إِنَّ الْيَتِيمَ نَسِيمُ الْعِلْمِ وَالْأَدَبِ
 یتیم آن نیست که پدرش مرده باشد ، یتیم آن
 است که جاهل و بی ادب باشد .
 ارحداخواهیم توفیق ادب

بی ادب محروم ماند از لطف رب
 بی ادب تنها به خود را دانت بد
 بلکه آتش برهمه آفساق رد

قال رسول الله (ص) أَكْرَمُوا أَوْلَادَكُمْ وَ
 أَحْسِنُوا آدَابَهُمْ

فرزند خود را کرامی بدارید و آمان را نیکو
 تربیت کنید .

هر که در خردیش ادب نکند

در بزرگی فلاح اراو بر حاست

چوب تر اچنانکه خواهی پیچ

نشود خشک جز به آتش راست

بحث امروز من درباره قسمت دوم فرمایشی

پیغمبر اکرم (ص) است : أَحْسِنُوا آدَابَهُمْ

ادب بردوفسم است ، یکی ادب مربوط به زبان که پدرومادرها باید مراقبت کنند بچه‌هایشان مهذب شوند .

بازیابی که در آنها تأثیر می کند صفات انسانی را در آنها بوجود آورند . مادروقتی می بیند بچه سه ساله اش نسبت به برادر یا خواهرش حسودی می کند او را در دام بنشانند و بازیاب کودک را برایش قصه‌ای بگوید که نتیجه اش این باشد که کودک با تفکر کودکانه‌اش بفهمد این بداست و در مقابل خیر خواهی و دوست داشتن دیگران خوب .

اما آنچه کمس در این مجمع محترم روی آن تاکید دارم ادب در کردار است . یعنی انسان باید در کردارش مؤدب باشد . مغز کودک مانند دوربین عکاسی است ، پدرومادر باید مواظب باشد کردارشان خوب باشد تا این خوبی روی بچه تأثیر بگذارد . بهترین راه تربیت فرزند این است .

اگر شما بین فرزندانان فرق نکذاشید ، اگر فرزند شما در خانه حسادت نبیند ، حسود نمی شود . اگر شیر مادر ، فکر مادر ، مزاج مادر لایق باشد ، بچه‌اش خوب می شود و اگر خدای نکرده مادر دارای فکر بد ، نیت کج ، اخلاق ناپاک باشد نمی تواند فرزند نیک تربیت کند (از کوزه بیرون همان تراود که در اوست) .

به جاحرف ردن ، خوب حرف زدن ، کم حرف ردن ، اینها چیزهایی است که شما باید به بچه خود یاد بدهید . اما وقتی این یادگیری تأثیر دارد که خودتان مواظبت کنید ؛ غیبت نکنید ، رخم زبان نزنید ، مسخره نکنید حضرت علی (ع) میفرماید :

تسام خوبیها درسه چیز جمع شده‌اند ؛ در نظر کردن ، ساکت بودن ، سخن گفتن بس هر

نظری که در آن عبرت نباشد بکار نمی آید . خاموسی که در آن فکر نباشد غفلت است (وَيْسَكْتُ فَيْسَلَمُ سَكُونِشْ بَرای سلامتی است . نهج البلاغه)

باز در نهج البلاغه (کلمات فصار) آمده است :

" کسیکه پر حرف باشد اشتباهاتش زیاد می شود و کسیکه اشتباهاتش زیاد شود شرم و حیا او کم می شود و کسیکه شرم و حیا او کم شود پرهیز ارکناهان کم خواهد شد و کسیکه پرهیز او ارکناهان کم شود دلش میمیرد و کسیکه دلش میمیرد داخل آتش می شود . "

باینکه سخن بلطف آب است کم گفتن هر سخن صواب است

کم گوی و گزیده گوی چون در

نازاندک توجهان شود بر

لاف از سخن چو در توان زد

آن خشت بود که پرنواں رد

یک دسه کل دماغ پرور

از خرمن صد کیساه بهتر

قسمت سوم فرمایش حضرت علی (ع) این است که : هر سخنی در آن یاد خدای باشد لغو است .

مادران محترم اساس جامعه شماستید . اصلاح بچه‌ها باید از شما شروع شود . مدیر خانواده‌ها هستید . بهترین پناهگاه بچه‌ها شماستید . اولین مرحله تقلید را کودک از شما شروع می کند . شما در جامعه بمنزله کوه و دریا هستید . چشمه‌های عطوفت از دل شما جاری می شود . کانون دل شما جایگاه رشد و نمو فرزندانان است . شما باید لعل و یاقوت بدهید نه مار و کزدم . وقتی می توانید لعل و یاقوت بدهید که : فکر تان سالم باشد ، نیت تان سالم باشد ، ایمان و

نقوی و عفت و طهارت و علم پرورش فرزند داشته باشید، زمانی که عملتان خوب باشد، مادری که عملاً "به خدا ایمان دارد نه بصورت حرف و تلقفه زبان، مادری که زندگیش دریناه خداست، مادری که رابطهاش با خدا محکم است، این ایمان به او صداقت و اخلاص می دهد صبر و استقامت می دهد، شجاعت و قناعت می دهد، وفا و محبت می دهد. چنین ایمانی دلهره و اضطراب را از او می گیرد.

و این مادر با فضیلت می تواند فرزندان با فضیلت و با ایمان بار آورد.

مادر، اگر می خواهی به دخترت عفت یاد دهی، باید خودت عقیف باشی. اگر می خواهی به پسر یاد دخترت مهربانی یاد دهی باید خودت رئوف باشی. هزار مرتبه داستان چوپان دروغگو را برای بچه ات تعریف کن اما یکمرتبه که تلفظ زنگ می زند بگو، گوشه را بردار و پاسخ بده: "بابا خانه نیست"

تاثیر این رفتار خیلی بیشتر از آنهمه نصیحت است درباره دروغ گفتن.

هر که مردان را به نیکی می دهد اندر زویند ابتدا باید نکو سازد مرام خویش را

حضرت علی (ع) میفرماید:

"ای مردم به خدا سوگند شما را به هیچ طاعتی دعوت نمی کنم مگر اینکه پیش از شما آنرا انجام می دهم و شمارا از هیچ گناهی باز نمی دارم مگر اینکه قبلاً خودم آنرا ترک می گویم."

مبغوض ترین افراد پیش خدا کسانی هستند که چیزی می گویند اما خودشان عمل نمی کنند. مادری که می گوید و عمل نمی کند، محیط خانه اش را آلوده کرده و بچه هایش را بدبیس.

در قرآن کریم عالمان بی عمل به حماری تشبیه شده اند که بارشان کتاب است:

علم هر چند بیشتر خوانی

چون عمل در تونست نادانی نه محقق بود نه دانشمند

چارپائی براو کتابی چنسد آن تهی مغز راجه علم و خیر

که براو هیزم است یاد فتر خدای نکرده زن حسود است، غیبت

می کند، تهمت میزند، شایعه پراکنسی می کند، زخم زبان می زند، نمایی و سخن -

چینی می کند، ریشه همه اینها حسادت است و اگر چنین شد نباید انتظار فرزند صالح داشته باشد. ارمادر نمونه بشریت در عالم خلقت سخن

بگویم، ارحضرت زهرا (س) که فرزندانى چون حسن و حسين، زينب و كلثوم بار آورد.

بهترين صفت زن آن است كه شوهر دوست باشد. يكي اوصاف حضرت زهرا (س) همين بود. زنهاییكه برسر مسائل جزئى باشوهرانشان جدل مى کنند بهاين حكاييت توجه نمايند.

حسن و حسين (ع) بيمار شدند. على و زهرا نذر كردند برای شفای آنها سه روز روزه بگيرند. روز اول على (ع) مقداری جونهيه كرد. زهرا (س) بادت خود دستاس كرد و چند قرص نان پخت. هنگام افطار كدائى در خانه آمد. على (ع) فرمود سهم نان مرا به اين كدا بدهيد. زهرا (س) گفت: من هم سهم نان خود را مى دهم. شب دوم وسوم نیز همين اتفاق افتاد. خدا سوره هل اتى را درباره آنها نازل كرد و در آن فرمود:

يُؤْفُونَ بِاللَّذَرِ وَيَخَافُونَ يَوْمًا " كَأَنَّ شَرْهٗ
مُسْتَطْبِرًا وَيَطْعَمُونَ الطَّعَامَ عَلَى حَبِّوٍ مَّشْكِينًا "
وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا. إِنَّمَا نِعْمَتُكُمْ لِوَجْهِ اللَّهِ لِأَتَّرِبُدُّ
مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا سَكْرًا

زهرا (س) نشان مى دهد كه زن مسلمان چگونه بايد باشد. در خانه داری، در شوهر داری در بچه داری، در ايمان و تقوى، در عفت و سادگى زنى كه تا اين درجه باشوهرش همفكر و همسراه باشد پيدا است كه در شوهر چه نفودى خواهد كرد. مردها پرورش يافته دست زننبايند. زننبا در وجود مردها نفود فوق العاده اى دارند. نفود حضرت زهرا (س) در على (ع) بواسطه رفتار خوبى كه داشت آنقدر بود كه مردى كه خودش مى گفت:

"اگر تمام عرب به جنك با من برخيزند نكان نمى خورم."

با اينحال وقتى پسرانش در مسجد به او گفتند

مادرمان در حال احتضار است زانو هائش لرزيد و بار بزمين خورد. هنگاميكه زهرا (س) به على (ع) گفت:

در اين مدت خانه دارى از من دروغ و خيانتى كه نديده اى؟

اشكهاى على (ع) بى اختيار ريخت و گفت:

"مقام تو بزرگتر است از اينكه نسبت خيانت يا دروغ بنوداده شود."

آنگاه على (ع) فرمود:

"تو براى من زنى بودى كه اگر تمام غمهاى جهان بر من آورد چون به خانه مى آمدم و چشم بنومى افتاد غمهايم را فراموش مى كردم."

اين است معنى زن و شوهر دارى در اسلام. زن منشاء آرامش است براى مرد و مرد نير سب آرامش زن و بچه هاست.

قيمت هر كس، شخصيت هر كس به صفات و روحيات اوست و زهرا (س) در علو صفات به حدى بود كه بپيغمبر (ص) او را مادر مى ناميد و همين مسأله اهميت مادر را در اسلام معين مى كند.

مهمترين ركن جامعه، شما مادرها هستيد. زندگى بى ساز شما سرچشمه مى كيرد و سرنوشت همه افراد در دست شماست. مادرها، اصلاح را از خودتان شروع كنيد. آنكه خودناپاكت دگرى را چگونه پاكت مى سازد، خفته را خفته كى كند بيدار."

وقتيكه مرحوم شيخ مرتضى انصارى صاحب دوائر ارزنده مكاسب در فقه و فرايد در اصول به مقام اجتهاد رسيد، مردم به مادرش تبريك مى گفتند كه فرزندت به مقام شامخ اجتهاد لطفاً "ورق برنيد

الأمهات

جنات که جای مادران است

درزیر قدم مادران است
 برای این است: قلمی که سعادت و شقاوت
 فرزندان را برپیشانی آنها می نویسد بدست
 مادران است و مادران در اخلاق و صفات و در
 نتیجه سرنوشت فرزند تاثیر بسزائی دارند:
 همیشه دختر امروز مادر فرداست

ز مادر است میسر بزرگی پسران
 اگر فلاطون و سقراط بوده اند بزرگ

بزرگ بوده پرستار خردی ایشان
 چه زن چه مرد کسی شد بزرگ و کامروا

که داشت میوه ای از باغ علم در دامان
 پیامبر اکرم (ص) هنگامیکه درباره حقوق پدر
 و مادر سفارش می کند سه بار درباره مادر توصیه
 میفرماید و یکبار درباره پدر.

مردی خدمت رسول خدا (ص) شرفیاب شد و
 عرض کرد: یا رسول الله (ص) من در زندگی گناه
 فراوان کرده ام و می خواهم توبه کنم، چه راهی
 در پیش گیرم تا پروردگارا ز گناهانم درگذرد.
 حضرت فرمود: از پدر و مادرت کدامیک زنده اند؟
 عرض کرد: پدرم زنده است. فرمود: برو به پدر
 خود خدمت کن، بعد توبه کن، خداوند توبه ها را
 رومی پذیرد. جوان خوشحال شد و رفت.

پیغمبر اکرم (ص) از پشت سرنگاهی به آن
 جوان کرد و سری از روی تأسف حرکت داد
 و فرمود: اگر این جوان مادر میداشت زودتر
 می توانست خدا را از خود راضی کند.

اینها به خاطر سهم بیشتری است که مادر
 در تربیت فرزند دارد. حساس ترین و پیر
 ارزش ترین وظیفه زن، تربیت فرزندان شایسته
 است.

اگر می خواهید فرزندان مصداق فرمایش

و مرجعیت رسیده. این مادر لایق می گفت:

زحماتی که من برای تربیت این فرزند
 کشیدم اگر به مقام نبوت هم میرسید تعجب
 نمی کردم. سؤال شد مگر در تربیت فرزندت چه
 کرده ای؟ پاسخ داد: برای نمونه بگویم:

" من هرگز پستان بدون وضو در دهان
 فرزندم نگذاردم. درغذای جسم فرزندم از
 جهت نجس بودن، حرام بودن و سایر بی -
 مبالاتیها نهایت دقت را کردم و درغذای روح و
 جان او هم حداکثر توان خود را بکار برسم
 من از مفصل این نکته مجملی گفتم

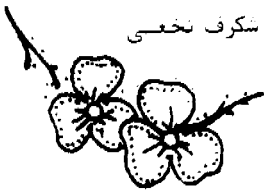
تو خود حدیث مفصل بخوان از این محمل
 احترامی که اسلام برای مادران لایق قائل
 شده تا آنجا که فرموده اند: **أَلْحَقَّةُ نَحْتِ أَقْدَامِ**

بیمبر اکرم (ص) باشد که:
 جاهست و راه و دیده بینا و آفتاب
 تا آدمی نگاه کند پیش پای خویش
 بادیکران بکوی که ظالم به چه فساد
 ناچاه دیگران نکنند از بسرای خویش
 کرکوش دل بگفته سعدی کند کسی
 اول رضای حق طلبد پس رضای خویش
 خداوند بهمه توفیق تربیت فرزندان صالح
 و شایسته عنایت فرماید و فرزندان را سبب
 روشنی چشم و شادمانی دل و شیرینی کام و
 نیکی ناممان کرداند و همه را در راه راستی و
 درستی مؤید بدارد و بنور خودش هدایت
 فرمابد .

ایرج شکر فنجعی

الْوَلَدُ الصَّالِحُ زِيَادَةٌ مِنْ زِيَادَةِ الْخَيْرِ
 فرزندان صالح کلی است از کلهای بهشت .
 خودشان خوب باشید . شخصیت انسان به
 کوه دات اوست نه بدزینت و ربور بیرون (نه
 همین لباس زیباست نشان آدمیت)
 مادرانی که در تکمیل جوهر انسانی خود
 بکوشند و بپاکیزه ساختن حاصل خویش بپردازند
 می توانند فرزندان شایسته بار آورند .
 آنانکه در اندرون خود جهنمی دارند بهشت
 بیرون برایشان چه سودی خواهد داشت .
 دشمن به دشمن آن نیستند که بی خرد
 بانفس خود کند به مراد هوای خویش
 از دست دیگری چه شکایت کند کسی
 سیلی بدست خویش رده بر قفای خویش
 درد از جفای شحنه چه بیداد می کشد
 کو کردنش نمی رند ، الا جفای خویش
 کرهر دود دیده هیچ نسیند به اتفاق